

Fra stemmer til handling: Inklusion af elever og studerendes samt deres familiers stemmer i uddannelsesrelateret beslutningstagning

Endelig sammenfattende rapport

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

FRA STEMMER TIL HANDLING

Inklusion af elever og studerendes samt deres familiers
stemmer i uddannelsesrelateret beslutningstagning

Endelig sammenfattende rapport

Det Europæiske Agentur for Inklusion og Specialundervisning (Agenturet) er en uafhængig og selvstyrende organisation. Agenturet medfinansieres af undervisningsministerierne i dets medlemslande og af Europa-Kommissionen via et driftstilskud inden for Den Europæiske Unions (EU) uddannelsesprogram.

Finansieret af Den Europæiske Union. De synspunkter og meninger, der udtrykkes, er kun forfatterens/forfatternes og afspejler ikke nødvendigvis Den Europæiske Unions eller Europa-Kommissionens synspunkter. Hverken Den Europæiske Union eller Europa-Kommissionen kan holdes ansvarlige for dem.

Enkeltpersoners synspunkter anført her i dokumentet repræsenterer ikke nødvendigvis Agenturets, medlemslandenes eller Europa-Kommissionens officielle synspunkter.

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2023

Redaktører: Anthoula Kefallinou og Diana Murdoch

Denne publikation er en ressource med åben adgang. Dette betyder, at du frit kan få adgang til, anvende og udbrede den med passende henvisning til Europæisk Agentur for Inklusion og Specialundervisning. Der henvises til Agenturets politik om åben adgang for yderligere information: www.european-agency.org/open-access-policy.

Du kan citere denne publikation som følger: Europæisk Agentur for Inklusion og Specialundervisning, 2023. *Fra stemmer til handling: Inklusion af elever og studerendes samt deres familiers stemmer i uddannelsesrelateret beslutningstagning – Endelig sammenfattende rapport.* (A. Kefallinou og D. Murdoch, red.). Odense, Danmark

Dette værk er under en **Creative Commons Kreditering-Ikkekommerciel-ingen afledninger 4.0 International licens**. Du må ikke ændre eller oversætte denne publikation uden Agenturets godkendelse.

Denne rapport er med henblik på at øge dens tilgængelighed til rådighed på 25 sprog og i et tilgængeligt elektronisk format på Agenturets websted: www.european-agency.org

Dette er en oversættelse af en original engelsk tekst. Der henvises til den originale engelske tekst i tilfælde af tvivl om nøjagtigheden af informationen i oversættelsen.

ISBN: 978-87-7599-066-5 (elektronisk udgave)

Sekretariat

Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Danmark
Tlf.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Bruxelles-kontor

Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tlf.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

Indhold

Indledning	5
Fase 1: Udvikling af VIA-rammen for meningsfuld deltagelse i inkluderende undervisning	6
<i>De vigtigste fund fra politikgennemgangen</i>	6
<i>De vigtigste fund fra litteraturgennemgangen</i>	7
Fase 2: At sætte handling bag VIA-rammen	10
Fra stemmer til handling-værktøjskassen	12
Nøglebudskaber til planlæggere	13
Afsluttende bemærkninger	15
Referencer	16

Indledning

At fremme deltagelse fra elever og studerende samt deres familier i beslutningstagning og udvikling af politikker er en prioritet for europæiske og internationale organisationer. Det varierer dog stadig, i hvilket omfang elever og studerende og deres familier virkelig bliver taget i betragtning i forbindelse med vigtige beslutninger, der påvirker dem.

Aktiviteten **Fra stemmer til handling** (VIA), som er udført af Europæisk Agentur for Inklusion og Specialundervisning (Agenturet), undersøgte, hvordan man meningsfuldt involverer elever og studerendes samt deres familiers stemmer i uddannelsesrelaterede beslutningsprocesser. Dette skete som reaktion på anmodninger fra repræsentantskabsmedlemmer fra agenturets lande og i overensstemmelse med internationale opfordringer og initiativer til større intergenerational partsdeltagelse i uddannelsesrelateret beslutningstagning.

VIA havde to primære mål:

- at etablere baggrunden og begrundelsen for det bredt anerkendte behov for at inddrage elever og studerendes samt deres familiers stemmer i beslutningstagningen
- at identificere, hvordan planlæggere og andre parter kan opfylde dette behov i praksis i forskellige lande og forskellige sammenhænge.

Disse mål blev nået i to på hinanden følgende faser. Fase 1 bestod af en litteraturgennemgang, en analyse af, hvordan tidligere agenturarbejde involverede elever og studerendes og deres familiers stemmer og en samling af relevante landeeksempler. Fase 2 omfattede dybdegående arbejde i tre lande (Island, Malta og Norge) for at identificere og praktisere effektive måder at involvere elever og studerende og deres familier på.

Fase 1 og 2 gav i følgende resultater:

- En **litteraturgennemgang**, der giver VIA's konceptuelle og empiriske baggrund (Europæisk Agentur, 2022a)
- En **samlet rapport**, der beskriver alle VIA-aktiviteter og primære fund (Europæisk Agentur, 2022b)
- **Fra stemmer til handling-værktøjskassen**, en praktisk onlineresource, der vejleder til handling
- En **infografik**, der illustrerer VIA-rammen for meningsfuld deltagelse i inkluderende undervisning og aktivitetens nøglebudskaber
- En video, der viser stemmerne fra elever og studerende, familier og planlæggere ved et VIA-arrangement
- Denne endelige rapport, sammenfatter aktivitetens metoder og primære resultater.

Fase 1: Udvikling af VIA-rammen for meningsfuld deltagelse i inkluderende undervisning

I fase 1 (2021) gennemgik agenturets team politikker og akademisk forskningslitteratur for at etablere et solidt konceptuelt og empirisk grundlag for VIA. Teamet indsamlede og analyserede også eksempler på aktiv involvering af elever og studerende og deres familier i beslutningstagning fra tidligere agenturarbejde og fra 19 af **agenturets medlemslande**.

Resultatet af dette arbejde er **VIA-litteraturgennemgangen** (Europæisk Agentur, 2022a), som giver en fokuseret begrundelse og nøglevidens for meningsfulde måder at involvere eleverne og studerendes samt deres familiers stemmer i uddannelsesrelateret beslutningstagning.

Resultaterne af politik- og litteraturgennemgangen indikerer tydeligt en voksende erkendelse af vigtigheden af at inkludere elever og studerendes samt deres familiers stemmer i uddannelsesrelateret beslutningstagning. Der mangler dog viden og færdigheder om, hvordan man opnår dette i praksis, på tværs af forskellige sammenhænge og med forskellige parter.

Det er os, der faktisk går i skole; vi burde være de vigtigste stemmer.

(Elevrepræsentant, VIA-arrangement)

De vigtigste fund fra politikgennemgangen

- Børns ret til at blive hørt og taget i betragtning i sager, der berører dem, omfatter ALLE børn. Det har taget 30 års gentaget politisk arbejde og skolepraksis at gå fra at anerkende børn som agenter til, at de effektivt kan nyde godt af denne ret.
- Familier skal høres, forudsat at princippet om "barnets tarv" altid er det primære hensyn ved endelige beslutninger.
- Børn har ret til vejledning og støtte fra organisationer, institutioner og fællesskaber. Familier har også denne ret, når de skal opfylde deres pligter over for børn.

- Tilpasning af politikker og samarbejde mellem parter er afgørende for at sikre børns, forældres og familiers rettigheder.
- Lande skal forpligte sig til at systematisere og udvikle effektive processer for elever og studerendes og familiers deltagelse og interaktion i synergi med alle institutioner og parter i alle spørgsmål, der berører børn.

De vigtigste fund fra litteraturgennemgangen

- Selvom der er en betydelig mængde litteratur omkring stemmer og behovet for bevidsthed om elever og studerendes stemmer i den undervisningsmæssige retorik, er der fortsat et kløft mellem forskning og praksis.
- En mangel på etiske tilgange er bevist ved magtubalancer, en mangel på klarhed i formål, metoder og resultater og marginalisering og dæmpning af nogle stemmer.
- Forskning fokuserer generelt på involvering på skole- eller klasseniveau og mindre på involvering i beslutningstagning på politisk niveau.
- Forskningslitteraturen udforsker ikke i høj grad intergenerational deltagelse eller involvering af fællesskabet i uddannelse.
- Forskning med voksne og elever og studerende, der er sårbare over for eksklusion, fortsætter i "siloe" baseret på forskellige klassifikationer og etiketter.
- Aktiv indgriben i deltagelsesforskning af flere grupper, som er sårbare over for eksklusion, er begræset.
- Bedre brug af ressourcer, der tilbydes af hjælpeteknologi og digital teknologi og af ikke-statslige organisationer og civilsamfundsorganisationer, kan ændre forskningsmetoderne omkring stemmer markant.

Yderligere arbejde i fase 1 førte til udvikling af VIA-rammen for meningsfuld deltagelse i inkluderende undervisning. Rammen, som er vist i **VIA-infografikken**, har fire essentielle elementer: **Rum**, **Stemme**, **Målgruppe** og **Indflydelse**. Disse elementer blev hentet fra en **model for børns deltagelse** udviklet af professor Laura Lundy fra Queen's University Belfast (**Lundy, 2007**).

VIA-rammen anvendte Lundys model til uddannelsessammenhænge og udvidede den til at omfatte familier ud over børn og unge. Den byggede også på andre teoretiske modeller for elever og studerendes samt familiers involvering for at medtage bredere etiske overvejelser (f.eks. arbejdet fra **UNICEF, 2020**).

De fire elementer samarbejder interaktivt og iterativt.

Rum er opfattet bredt som muligheden for at udtrykke synspunkter i et sikkert, inkluderende miljø.

Stemme er måden, hvorpå deltagere kan udtrykke deres synspunkter. Den skal sikre, at alle kan udtrykke synspunkter på en måde, der er tilgængelig, relevant, passende og meningsfuld for hver person eller gruppe.

Indflydelse henviser til, hvordan synspunkter inkorporeres i beslutninger og de deraf følgende ændringer og dermed muliggør meningsfuld deltagelse.

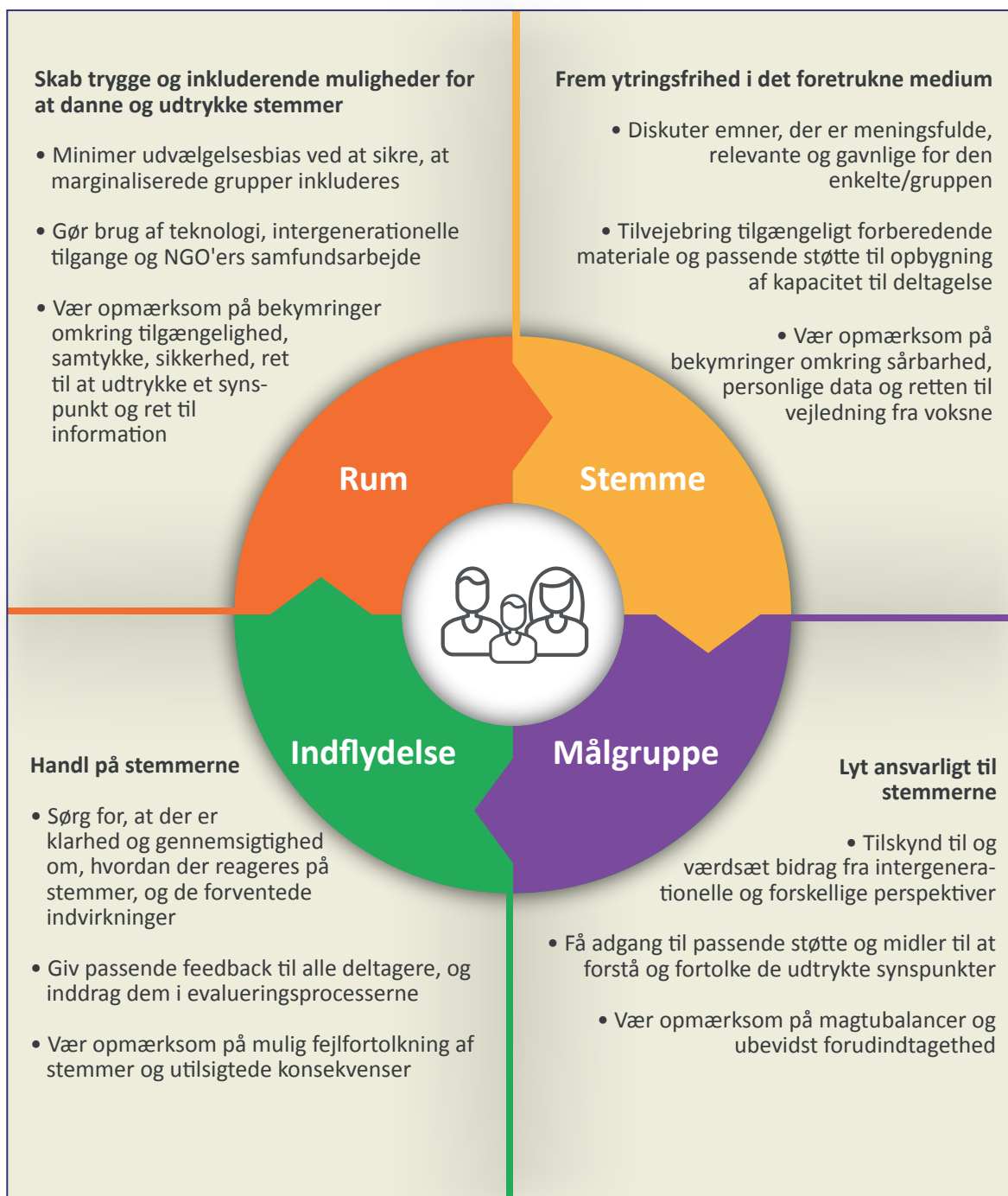

Målgruppe omfatter lytterens rolle i rapporteringen af synspunkter. Lytterne skal være i stand til at kommunikere andres synspunkter ansvarligt.

En **etisk tilgang** løber gennem alle aspekter af rammen for at øge bevidstheden om og adressere spørgsmål såsom samtykke, tilgængelighed, sårbarhed, sikkerhed, magtbalancer, forudindtægtethed og gennemsigtighed.

VIA-ramme

Figur 1. VIA-rammen for meningsfuld deltagelse i inkluderende undervisning: Nøgleelementer og etiske overvejelser

Fase 2: At sætte handling bag VIA-rammen

I fase 2 (2022) arbejdede repræsentanter fra Island, Malta og Norge i en lille gruppe, hvor de deltog i interaktive landebaserede aktiviteter med elever og studerende og familier. VIA-rammen formede metoden og fungerede som en praktisk guide til disse aktiviteter.

Landenes involvering havde til formål at:

- uddybe og validere de praktiske aspekter af VIA-rammen i relation til nøgleelementerne Rum, Stemme, Målgruppe og Indflydelse
- bidrage til udviklingen af VIA-værktøjskassen.

Hvert land valgte sit eget emne og den mest relevante måde at arbejde med parter på på nationalt eller lokalt plan. VIA-teamet støttede landene ved at stille reflekterende spørgsmål ud fra VIA-rammen for at guide dem gennem hver fase. Afhængigt af det valgte emne og deltagerne leverede VIA-teamet også målrettede praktiske ressourcer (dvs. værktøjer, retningslinjer og passende metoder).

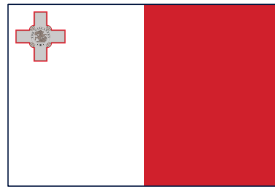
Efter indledende gruppediskussioner udviklede og gennemførte hvert land sin planlagte aktivitet i sin nationale sammenhæng. Alle tre havde til formål at udforske elever og studerendes samt familiers erfaringer med deltagelse gennem forskellige "stemmefremkaldende" aktiviteter, f.eks. læringsvandringer, fokusgrupper, interviews eller observationer.

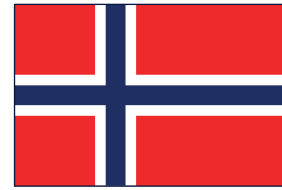
Island

Læringsvandringer og fokusgrupper med elever og studerende

Malta

Interviews med familier
Aktiviteter med elever og studerende

Norge

Observationer
Spørgeundersøgelse blandt elever og studerende
Interviews med planlæggere

Figur 2. Aktiviteter i de tre lande

Specifikt havde Islands aktiviteter til formål at evaluere et lovende initiativ, der tidligere blev udført på en lille skole med en høj andel af indvandrelever. Malta evaluerede implementeringen af en politik for at etablere enheder for elever og studerende med autisme i almene skoler ved at søge input fra elever og studerende, der havde fået undervisning i enhederne, og interviewe deres forældre. Norge evaluerede høringsprocesser og -strukturer, der var på plads på nationalt plan, med elevrepræsentanter og planlæggere.

De af os, der oplever handicap, bliver ofte påfaldende udeladt af dialogen om vores eget liv.

(Cologon, 2020, s. 2)

På trods af variationer i målene, omfanget og konteksten af disse landebaserede aktiviteter, dukkede **fælles temaer** op under gruppediskussionerne og refleksionerne, som alle var relateret til at opnå meningsfuld deltagelse:

- Uanset formålet med at lytte, bør stemmerne komme fra forskellige elever og studerende/familier med **flere identiteter og komplekse oplevelser** i forskellige miljøer, snarere end fra en homogen gruppe.
- Der bør lægges særlig vægt på **modsatrettede og modstridende synspunkter**, der eksisterer mellem forskellige grupper af elever og studerende/familier.
- Praktiske og etiske problemer opstår omkring **anonymitet** og opnåelse af **informeret samtykke eller godkendelse**, især når man rekrutterer elever og studerende med forskellige typer behov/tilgængelighedsproblemer.
- Beslutninger og ændringer skal muligvis træffes "på stedet" på grund af tidsbegrænsninger eller **uventede hændelser**. At organisere fysiske møder med elever og studerende fra hele landet kan være tids- og ressourcerævende og kræver omhyggelig planlægning.
- **Skoler og lærere** kan gøre det lettere at udtrykke elever og studerendes samt familiernes stemmer.

- Der skal lægges særlig vægt på at sikre meningsfuld deltagelse af dem, der er **sårbare, marginaliserede**, eller hvis stemme sjældent bliver hørt.

Disse fælles temaer validerede vigtige aspekter af VIA-rammen og den overordnede aktivitets **nøglebudskaber**.

Etablering af deltagelsesaktiviteter i deres egne sammenhænge, med agenturets støtte, fik landene til at tænke over processen på en **mere systematisk og reflekteret måde** med klar opmærksomhed på og engagement i etiske spørgsmål i alle faser af aktiviteterne.

Anvendelsen af forskellige aspekter af rammen gjorde det muligt for landene at tænke anderledes om deltagelse. Som Maltas repræsentant bemærkede:

Man kunne have nogle forbehold og måske tro, at dette kunne være en reel udfordring – men når man planlægger og endda har nogle positioner at "falde tilbage på", indser man, at man faktisk KAN høre de stemmer.

(Maltas repræsentantskabsmedlem)

Den **samlede rapport** (Europæisk Agentur, 2022b) indeholder flere detaljer om landenes arbejde. Den kan være af særlig interesse for lande, der sigter mod at fremme meningsfuld deltagelse.

Fra stemmer til handling-værktøjskassen

Efter gennemførelsen af landearbejdet blev alle resultater, nøglebudskaber, praktiske materialer og ressourcer fra begge VIA-faser trukket sammen til en onlineværktøjskasse med åben adgang. **Fra stemmer til handling-værktøjskassen** giver praktiske tilgange til samarbejde med elever og studerende og deres familier. Den viser, hvordan de kan handle på og virkelig integrere deres stemmer i beslutningstagningen. Den indeholder eksempler fra agenturets medlemslande og links til relevante agenturaktiviteter og -resultater samt til vigtig forskning, politikker og initiativer fra forskellige internationale organisationer.

Værktøjskassen er en dynamisk ressource beregnet til at støtte forskellige parter på tværs af alle niveauer af uddannelsessystemet til at blive forandringsagenter i deres skoler, lokalsamfund, regioner og lande. Disse parter kan omfatte:

- Elever og studerende, familier, praktiserende og forskere
- Lokale skole- og fællesskabsledere
- Regionale og kommunale instanser
- Non-profitorganisationer
- Nationale planlæggere.

Agenturlandene kan frit fortsætte med at uploade eksempler på meningsfuld deltagelse fra deres egne sammenhænge.

Værktøjskassen blev lanceret ved et VIA-arrangement i Beograd, Serbien, i maj 2023. Over 80 planlæggere, elever og studerende og familierrepræsentanter fra agenturets medlemslande deltog. Et overblik over VIA-aktiviteten blev præsenteret, og deltagerne deltog i interaktive aktiviteter, hvor de diskuterede problemstillinger og udfordringer omkring muliggørelse af meningsfuld deltagelse. Der blev produceret en video ved arrangementet, der inkorporerede stemmer fra voksne og elever og studerende, der gav deres synspunkter om deres deltagelse i VIA-aktiviteten.

Figur 3. En fælles præsentation af en elev og en planlægger ved VIA-arrangementet

Nøglebudskaber til planlæggere

Evidensen fra VIA viser, at mens elev- og familiedeltagelse i beslutningstagning er et presserende anliggende på uddannelsespolitiske planlæggeres dagsordener, er politikker ikke blevet omsat til praksis. For at gennemføre bæredygtige forandringer **skal planlæggere åbne en dialog** for at sikre, at elever og studerendes samt deres familiers stemmer er en del af forandringsprocessen.

VIA-aktiviteten identificerede **otte nøglebudskaber** for at muliggøre meningsfuld deltagelse af elever og studerende og deres familier. Selvom budskaberne er rettet mod planlæggere og andre fagfolk og organisationer i magtpositioner, kan de tjene som reference for alle uddannelsesparter.

1. Systematiser processer for elever og studerendes samt deres familiers meningsfulde deltagelse på nationalt, regionalt og lokalt niveau/fællesskabsniveau

Politikker relateret til elev- og familierettigheder bør angive klare processer for implementering på tværs af uddannelsessystemet, udviklet gennem tværsektorielt samarbejde. Det er vigtigt hele vejen igennem at anerkende familiers rolle i at støtte og gøre det muligt for elever og studerendes stemmer at blive hørt og inkluderet i beslutningstagning.

2. Øg deltagelsen i udformningen af lovgivning og politikker

Elever og studerendes og familiers deltagelse på politisk niveau skal være ægte, ikke symbolsk. Det skal aktivt inkludere grupper og enkeltpersoner, som tidligere ikke har været i stand til at påvirke beslutninger på politisk niveau, der påvirker dem, deres jævnaldrende kammerater, deres skoler og deres lokalsamfund.

3. Brug etiske tilgange på alle stadier af deltagelsen

Etiske tilgange gælder for spørgsmål om deltagernes samtykke, sikkerhed og privatliv. De overvejer, hvordan stemmer opnås, registreres, rapporteres og anvendes, om disse tilgange gavner elever og studerende og/eller familier, og hvor åbent information overføres. Det er vigtigt, at der er behov for at løse magtubalancer i deltagelse.

4. Identificer og inkluder marginaliserede, uhørte og forstummede stemmer

Planlæggere bør samarbejde med skoler og lokalsamfund for at identificere og inkludere stemmer fra dem i marginaliserede grupper. De bør anerkende den indbyrdes afhængighed mellem unge og voksne og anerkende familiers rolle i forbindelse med at udvikle og bekræfte elever og studerendes stemmer i uddannelsesspørgsmål.

5. Vær opmærksom på kompleksiteten af forskellige grupper og krydsende identiteter

Alle parter bør huske på, at grupper indeholder unikke individer. Det er vigtigt at overveje, at elever og studerende og familier kan have flere identiteter og sammenhænge, der krydser og former deres perspektiver. Elever og studerende eller familier, der deler karakteristika eller "etiketter", har stadig deres egne erfaringer og stemmer. Denne tilgang kan føre til ændringer, som gavner alle elever og studerende og alle familier.

6. Brug en bred vifte af modeller, tilgange og ressourcer for at gøre det muligt for alle at deltage meningsfuldt

For at imødekomme mangfoldigheden blandt elever og studerende og familier er det vigtigt at trække på en række ressourcer og sikre rimelighed på alle stadier. Programarrangører og planlæggere kan henvise til forskellige konceptuelle modeller for at designe deltagelsesaktiviteter på tværs af politikker og praksis. Disse modeller indeholder ofte punkter til refleksion og diskussion og praktiske overvejelser og vejledning. Teknologi giver fleksibilitet til at støtte meningsfuld deltagelse på forskellige måder.

7. Opbyg kapacitet til meningsfuld deltagelse og aktiv lytning

Parter i lederstillinger har et ansvar ikke kun for at lette mulighederne for meningsfuld deltagelse på alle niveauer, men for at opbygge elever og studerendes samt familiers kapacitet til at deltage. Det er afgørende at støtte elever og studerende samt deres familier på passende vis med at udvikle den viden, de færdigheder og den forståelse, der er nødvendig for at deltage.

8. Skab relationer med ikke-statslige organisationer og civilsamfundsorganisationer

Interessegrupper, foreninger og lokale og internationale organisationer er vigtige for at øge bevidstheden om oversete gruppers rettigheder og behov. Disse organisationer udfører ofte forskning i disse spørgsmål og producerer tilgængelige, praktiske ressourcer om stemmer og deltagelse. Disse ressourcer, hvoraf nogle er i **VIA-værktøjskassen**, kan anvendes til beslutningstagning og politikker for inkluderende undervisning. De mulige fordele ved at udvikle synergier og måder at arbejde med disse sektorer på er en vigtig overvejelse for planlæggere.

Afsluttende bemærkninger

VIA-aktiviteten gav dokumentation for nogle af de måder, hvorpå deltagende politikudformning inden for uddannelse kan blive meningsfuld og bæredygtig. Den foreslog VIA-rammen for meningsfuld deltagelse i inkluderende undervisning, der er inkluderet i VIA-værktøjskassen, som et reflekterende værktøj til at sætte parter i stand til at adressere udfordringerne og barriererne for deltagelse i beslutningsprocesser.

VIA understregede vigtigheden af **intergenerationelle tilgange**, hvor elever og studerende, familier og uddannelsespolitiske planlæggere på alle niveauer arbejder sammen. Den foreslår en **top-down-tilgang til politikker, understøttet af bottom-up-initiativer** på lokalt niveau og skoleniveau, som en vej frem.

Denne kombinerede tilgang tilbyder et middel til at øge bevidstheden om marginaliserede og tavse stemmer og lette deres mere aktive deltagelse. Samtidig foreslår den en mere demokratisk og direkte måde at designe og implementere politikker på ved at engagere planlæggere i interaktive stemmeorienterede aktiviteter med elever og studerende og familier på lokalt niveau.

Det er håbet, at VIA-aktiviteten og dens nøglebudskaber for mere systematisk inddragelse af elever og studerende og familier i uddannelsesrelateret beslutningstagning kan bidrage til at skabe en sand kultur, hvor man lytter og handler på stemmer.

Referencer

Cologon, K., 2020. 'Is inclusive education really for everyone? Family stories of children and young people labelled with "severe and multiple" or "profound" "disabilities"' [Er inkluderende undervisning virkelig for alle? Familiens historier om børn og unge mærket med "svære og mange" eller "omfattende" "handicap"] *Research Papers in Education*, 37 (3), 395–417

Europæisk Agentur for Inklusion og Specialundervisning, 2022a. *Voices into Action – The Voices of Learners and their Families in Educational Decision-Making: Literature Review [Fra stemmer til handling – Elever og studerendes samt deres familiers stemmer i uddannelsesrelateret beslutningstagning: Litteraturgennemgang]*. (D.C. Murdoch, A. Mangiaracina og A. Kefallinou, red.). Odense, Danmark

Europæisk Agentur for Inklusion og Specialundervisning, 2022b. *Voices into Action: Promoting learner and family participation in educational decision-making [Fra stemmer til handling: Fremme af elever og studerendes samt deres familiers deltagelse i uddannelsesrelateret beslutningstagning]*. (A. Kefallinou, D.C. Murdoch, A. Mangiaracina og S. Symeonidou, red.). Odense, Danmark

Lundy, L., 2007. "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child' ["Stemme" er ikke nok: Konceptualisering af artikel 12 i FN's Konvention om Barnets Rettigheder] *British Educational Research Journal*, 33 (6), 927–942

UNICEF, 2020. *Engaged and Heard! Guidelines on Adolescent Participation and Civic Engagement [Engageret og hørt! Retningslinjer om unges deltagelse og civilt engagement]*. New York: UNICEF

Sekretariat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tlf.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Bruxelles-kontor:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tlf.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org